

#beCircular

Annual Meeting 2017

SAMENVATTING - NAMIDDAG SESSIES

Overheidsopdrachten

be circular be.brussels

Workshop - Overheidsopdrachten

Welke plaats heeft de circulaire economie in de overheidsopdrachten? Presentatie van concrete gevallen om mogelijkheden te identificeren voor de integratie van circulariteitscriteria in de overheidsopdrachten.

Inleiding van de debatten:

1

Patrick Van den Abeele (project manager, Leefmilieu Brussel) over overheidsopdrachten in het kader van het programma beCircular (vier maatregelen) :

- i. De voorbeeldfunctie van de overheid
- ii. De door het consortium VITO/Stibbe/Whole Systems uitgevoerde studie van de openbare aanbestedingen, een stand van zaken van de Brusselse openbare aanbestedingen met een groot potentieel in voor de circulaire economie
- iii. Het onderzoek naar en de ontwikkeling van innoverende oplossing in de circulaire economie via proefopdrachten
- iv. De capaciteitsopbouw van de Brusselse ondernemingen, zodat zij kunnen antwoorden op overheidsopdrachten in de circulaire economie, in samenwerking met vertegenwoordigers van de bedrijfswereld (BECI, bedrijvenfederaties enz.)

De al bestaande initiatieven, namelijk de [helpdesk duurzame openbare aanbestedingen](#), de [opleidingen](#) voor duurzame openbare aanbestedingen, het [Brusselse netwerk Duurzame Aankopen](#) met een online beschikbare toolbox, '[le clic recup.be](#)' van de vzw Res-sources, die de aankoop van herbruikbare/gerecycleerde goederen door de overheid vergemakkelijkt.

Véronique Van Hoof (Expert duurzame openbare aanbestedingen bij het onderzoekscentrum VITO) over de studie die het consortium VITO/Stibbe/Whole Systems heeft uitgevoerd: De studie had tot doel om (1) een overzicht te maken van de openbare aanbestedingen in Brussel, (2) prioriteiten te bepalen voor openbare aanbestedingen met potentieel voor de circulaire economie, (3) hindernissen voor het meer circulair maken van de openbare aanbestedingen te identificeren en (4) oplossingen voor te stellen.

Tijdens een consultatie zijn volgende hindernissen door de stakeholders geïdentificeerd:

- i. Het gebrek aan kennis van de CE: te weinig voorbeelden en tools om de offertes op basis van circulariteitscriteria te vergelijken
- ii. De vrees voor bijkomende kosten
- iii. De rol van de aankoopmedewerker (procurement officer), die niet dezelfde doelstellingen heeft, aangezien de CE geen deel uitmaakt van zijn opdracht,
- iv. De aanpassing van de reglementering: de wet kan een beperking vormen

De door het consortium VITO/Stibbe/Whole Systems voorgestelde oplossingen:

- Ambitieuw zijn: politici engageren, duidelijke doelstellingen bepalen, stakeholders bij het initiatief betrekken
- Holistisch denken: ervoor zorgen dat organisaties dezelfde doelstellingen kiezen
- Dwingende prikkels invoeren: verplichte minimale criteria opleggen
- Experimenteren: proefprojecten opzetten, proberen, testen enz.

- Gebruiksvriendelijke ondersteuning voorzien via helpdesks, opleidingen (bv. academie voor duurzame aankopen in Nederland), gidsen en uitwisselingen van goede praktijken, het invoeren van standaarden en certificeringen op Europees niveau.
- Zich concentreren op de impact: prioriteiten bepalen voor de sectoren, sleutelactoren engageren
- Controleren, monitoren: de resultaten kunnen meten

Damien Morineaux (Diensthoofd openbare verlichting, stadsbestuur van Rijsel), gaf uitleg over de vorderingen van Rijsel inzake openbare aanbestedingen. Al sinds 15 jaar houdt de stad in de programmering van de opdrachten systematisch rekening met de problematiek van de duurzame ontwikkeling, zodat nu in de meeste domeinen van de openbare aanbestedingen duurzaamheidscriteria zijn opgenomen.

Rijsel kiest voor een functionele benadering door het voorwerp van de opdrachten op de functionele behoeften van de stad te richten. Op die manier kan men verschillende ondernemingen raadplegen zonder de concurrentieregels te overtreden. Daarnaast moet men, om de innovatie of de functionaliteitseconomie te stimuleren, de voorkeur geven aan een prestatiegerichte aanpak van de openbare aanbestedingen. Rijsel heeft dat met een opdracht voor openbare verlichting geprobeerd. Om de innovatie te bevorderen staat de Franse wetgeving sinds 2014 toe dat overheidsaankopers een beroep doen op innovatiepartners.

Peter Defranceschi (Head of Brussels Office, Local Governments for Sustainability, ICLEI) wees op de vele uitdagingen voor de circulaire economie in de openbare aanbestedingen. Hij benadrukte ook dat duurzame openbare aanbestedingen niet noodzakelijk innoverend zijn, net zoals innoverende openbare aanbestedingen niet noodzakelijk duurzaam zijn, terwijl circulaire openbare aanbestedingen de twee kunnen combineren en zo de cirkel kunnen sluiten.

ICLEI verzamelt onder meer via het netwerk Procura+ goede praktijken voor duurzame aankopen. Een voorbeeld is de bouw van het nieuwe stadhuis van Venlo, een duurzaam gebouw dat op de principes van cradle-to-cradle is gebaseerd.

Stephane Arditi (Circular Economy, Product & Waste Policy Manager, European Environmental Bureau) over het nut van een samenwerking tussen steden om samen bestekken op te stellen en zo een kritieke massa te bereiken die het verschil kan maken. Dit zou kleine ondernemingen in staat stellen om semi-industrieel en dus goedkoper te produceren en de steden betere diensten/producten aan te bieden, eveneens tegen een lagere prijs. Dit gaat verder dan de uitwisseling van goede praktijken, het gaat om het samen uitschrijven van opdrachten. Een voorbeeld: vuilniswagens met een structuur van bamboe zouden veel lichter zijn maar ook veel duurder, zodat alleen een grote bestelling interessant zou zijn.

Tijdens de rondetafelgesprekken kregen de deelnemers 4 vragen voorgelegd:

Vraag 1: Hoe begeleiden we de proefprojecten voor circulaire openbare aanbestedingen?

Welke vorm van begeleiding hebben de aanbestedende overheden nodig om de stap te zetten? Financiële prikkels, expertise, helpdesk, ondersteuning van proefprojecten (zoals de Green Deals in Vlaanderen), hulp bij de prospectie en de dialoog met de markt, enz.?

3

- De stakeholders raadplegen om voor elke sector een korte lijst van criteria op te stellen en te bepalen hoe men die criteria zal verifiëren (ways of working). Uit dat oogpunt is de ontwikkeling van de samenwerking tussen de overheid en de privésector belangrijk.
- Werken aan de voor elke sector specifieke hinderpalen
- Meer ondersteuning: meer financiële steun (voor de functionaliteitseconomie), meer ondersteunende tools en een vlottere toegang tot helpdesks/facilitators
- Rekening houden met de Life Cycle Cost (niet de laagste prijs)

Vraag 2: Hoe stellen we de ondernemingen in staat om op circulaire openbare aanbestedingen te antwoorden? Welke belemmeringen, moeilijkheden, angsten ondervinden de ondernemingen om aan de Brusselse openbare aanbestedingen deel te nemen? Omgekeerd, welke geslaagde ervaringen of overwonnen problemen kunnen ze voorleggen?

- In de aanloop naar de opdracht met de actoren praten en hen raadplegen (voorbeeld van de ontwerpers in Frankrijk). Met de ondernemingen praten; zodat zij degelijke dossiers kunnen indienen
- Opleiding, sensibilisering van de ondernemingen
- De openbare markt voor tweedehandsproducten ontwikkelen
- De openbare aanbestedingen toegankelijk maken voor ondernemingen die nog geen ervaring hebben, de minimale ervaring afschaffen
- De milieubepalingen meer gewicht geven, zodat het budget niet langer het overheersende criterium is.

Voorbeelden van goede praktijken:

- Clustering van kmo's (zoals Ecobuild)
- In Frankrijk: De ontwerpers worden bij het initiatief betrokken als er een prestatiedoelstelling is (design & build benadering)
- Agorastore: veilingen van tweedehandse goederen van gemeentebesturen, openbare organismen en grote ondernemingen (voertuigen, vastgoed, multimedia materieel, meubilair...)
- Gebruik van integratiebepalingen om de sociale economie te bevorderen

Vraag 3: Hoe zorgen we ervoor dat de aankopers in hun bestekken meer functionele specificaties hanteren?

Hoe kunnen de aanbestedende overheden en de ondernemingen in de aanloop naar de bestekken samenwerken? Welke vorm van dialoog in de aanloop naar de opdracht kunnen we bedenken om bestekken op te stellen die op meer functionele specificaties gebaseerd zijn en de ondernemingen voldoende speelruimte geven om een innoverende offerte te doen?

- Actoren hebben aan de kant van de aankopers en aan die van de ondernemingen voor de functionaliteitseconomie (ondernemingen hebben die in staat zijn om te antwoorden)
- De mentaliteit van de aankopers wijzigen

- Coördinatie tussen de betrokken aankopers
- De verantwoording versoepelen of afschaffen; men zou een intelligenter verantwoordingsproces moeten kunnen vinden: in plaats van te eisen dat de aankoper verantwoordt waarom hij niet de goedkoopste offerte kiest, zou men moeten eisen dat hij verantwoordt waarom hij niet de offerte met de beste duurzaamheidsprestaties kiest (duurzame openbare aanbesteding als standaard)
- Rekening houden met de eventuele voordelen van een betere prestatie: in het voorbeeld van de openbare aanbesteding voor de openbare verlichting in Rijsel zijn er minder defecten, dus minder inspectieronden, minder tijdverlies en minder uitgaven voor deze investeringspost. Deze benadering (de lifecycle cost-benadering) wordt helaas in de offerteaanvragen nog niet bijzonder gevaloriseerd.
- Een goed begrip hebben van de behoeften
- Het reglement voor de raadpleging van de marktactoren goed opstellen
- In het bestek minimale verplichte prestatie-eisen combineren met 'open' prestaties (die aanleiding geven tot bonussen)
- Een interne expertise ontwikkelen en op peil houden
- Criteria opstellen die de aankoper vervolgens kan controleren. Deze criteria moeten relevant en meetbaar zijn (SMART-formaat)

Vraag 4: Hoe steunen we de invoering van een strategie voor duurzame en circulaire openbare aanbestedingen in een openbare organisatie?

Hoe zetten we de invoering van een plan/strategie voor duurzame en circulaire openbare aanbestedingen op de agenda van een organisatie? Welke reglementaire instrumenten kunnen duurzame en circulaire openbare aanbestedingen stimuleren?

- Op de eerste plaats is er een behoefte aan oriëntatie en politieke steun, die later in concrete acties kan worden omgezet
- Als voorbereidende stap is een interne diagnose belangrijk: wat bestaat er al in het domein van de duurzame en circulaire openbare aanbestedingen, wat werkt al goed? Bestaande voorbeelden binnen de organisatie vinden. Interne kampioenen voor de duurzame en circulaire openbare aanbestedingen vinden
- Hoe kan men het al bestaande veranderen: de criteria/doelstellingen voor duurzame en circulaire openbare aanbestedingen aanpassen
- Vervolgens prioriteiten bepalen voor de acties en de domeinen van circulaire openbare aanbestedingen waaraan moet worden gewerkt. Men kan bijvoorbeeld beginnen door 3 producten/domeinen voor openbare aanbestedingen te kiezen waarop men zich concentreert om ze duurzamer te maken
- Een interne werkgroep samenstellen, een team dat binnen de organisatie duurzame en circulaire openbare aanbestedingen leidt. Er zijn hiervoor voldoende menselijke middelen nodig.
- De organisatie moet intern worden gestimuleerd om over te stappen van een politiek van bezit naar een politiek van gebruik.
- Een mogelijke benadering is de doelstelling dat de volledige inhoud van het gebouw uit de duurzame en circulaire economie moet komen (voeding in de kantine, meubilair, computers...)